

СИНТАКСИЧНЕ АРАНЖУВАННЯ ТЕКСТІВ ДЕРЖАВНОГО ГІМНУ: АНГЛІЙСЬКО-НІМЕЦЬКІ ПАРАЛЕЛІ

Приходько А. М.

доктор філологічних наук, професор

Національний університет «Запорізька політехніка»

ORCID: 0000–0001–5051–8711

Роботу присвячено вивченню синтаксичного аранжування текстів АДГ/НДГ у межах опозиції «просте речення vs складне речення», кількість яких у цих текстах виявляється дуже близьким до золотой пропорції. Предметом аналізу є структурно-семантичне осмислення форми і змісту синтаксичних побудов у ланцюжку «просте речення — паратакис — гіпотакис — період» на тлі процесів синкретизації.

З'ясовано, що просте речення в текстах АДГ/НДГ рідко відповідає канону мінімальної структурної схеми, відхиляючись від неї у бік або лакунарності, або ускладненості. Лакунарність пов'язана з еліпсом присудка та інверсією, а ускладненість — з типовим для германських мов правобічним гілкуванням, що зумовлюється прагненням до повноінформативності мовленнєвого повідомлення і регулюється двома факторами — наближеністю до канону та віддаленістю від нього. Кожен із них є, як правило, носієм мовної експресії, яка створюється контрастом форми і змісту. Натомість у пара- та гіпотаксисі до створення контрасту підключається ще й функція.

Із всього розмаїття сурядних смислів у текстах АДГ/НДГ реалізуються лише копулятивний, адверсативний і каузальний з абсолютною перевагою першого. Їх використання виявляється обмеженим абсолютним переважанням означальних і умовних речень (для німецької) та означальних і з'ясувальних (для англійської). Решта підрядних синтаксем зовсім не реалізується в гімнах. Ще менш вживаною синтаксичною формою в текстах АДГ/НДГ є період, що пов'язано з його невідповідністю постулату максимальної когнітивно-емоційної доступності для споживачів цього інтелектуального продукту. Перед періодом стоїть важливе завдання: уникнення когнітивно-логічної переважаності та досягнення максимальної інформативності конструкції.

Доводиться, що закони жанру і вимоги замовників, віддаючи перевагу простим реченнєвим утворенням і накладаючи обмеження на використання складних, спричиняють тісне переплетення сурядності, підрядності й однорідності при стислості форми. Чужі для гімну відношення каузальності, протиставності, концесивності, фінальності, темпоральності та ін. не є атрибутами політичної дискурсії, а тому є малопритатними для художньо-виразного, рекламно

стислою і переконливою змалювання образу держави та ідеї національного єднання.

Ключові слова: просте речення, паратаксис, гіпотаксис, період, синкретизм, синтаксичний паралелізм, повтори, лакунарність, аплікація.

SYNTACTIC ARRANGEMENT OF THE TEXTS OF THE STATE ANTHEM: ENGLISH-GERMAN PARALLELS

Anatoliy Prykhodko

Doctor of Philological Sciences, Full Professor,
National University Zaporizhzhia Polytechnic

The work is devoted to the study of the syntactic arrangement of ESA/GSA texts within the opposition “simple sentence vs. complex sentence”, the number of which in these texts turns out to be very close to the golden ratio. The subject of the analysis is the structural-semantic understanding of the form and content of syntactic constructions in the chain “simple sentence — parataxis — hypotaxis — period” against the background of syncretization processes.

It was found that a simple sentence in ADH/NDH texts rarely conforms to the canon of the minimal structural scheme, deviating from it either towards lacunarity or complexity. Lacunarity is associated with predicate ellipsis and inversion, and complexity is associated with right-sided branching typical for Germanic languages, which is caused by the desire for full informativeness of the spoken message and is regulated by two factors — proximity to the canon and distance from it. Each of them is, as a rule, a carrier of linguistic expression, which is created by the contrast of form and content. Instead, in para- and hypotaxis, a function is also connected to the creation of contrast.

Of all the variety of common meanings in the texts of ESA/GSA, only copulative, adverbative and causal are realized with the absolute preference of the first. Their use is limited by the absolute predominance of attributive and conditional sentences (for German) and attributive and explanatory (for English). The rest of the subjunctive syntaxemes are not implemented at all in anthems. An even less used syntactic form in the texts of ESA/GSA is the period, which is connected with its inconsistency with the postulate of maximum cognitive and emotional accessibility for consumers of this intellectual product. The period faces an important task: avoiding cognitive and logical overload and achieving maximum informativeness of the construction.

It is proven that the laws of the genre and the requirements of the customers, giving preference to simple sentence formations and imposing restrictions on the use of complex ones, cause a close interweaving of orderliness, subordination and homogeneity in the brevity of the form. Relationships of causality, opposition, concessivity, finality, temporality, etc. are foreign to the anthem, because they are not attributes of political discourse, and therefore are not suitable for artistically expressive, ad-

vertising concise and convincing depiction of the image of the state and the idea of national unity.

Key words: *simple sentence, parataxis, hypotaxis, period, syncretism, syntactic parallelism, repetitions, lacunarity, application.*

Вступ. Об'єктом пропонованої розвідки є «державний гімн» (далі — ДГ), предметом — синтаксична організація його текстової версії. Мета роботи — з'ясування шляхів і способів синтаксичного аранжування текстів ДГ англо- та німецькомовних країн. Поряд із гербом і прапором ДГ є одним із найважливіших символів держави і як такий постає художньо-поетичним натхненником відповідної національної ідентичності. Усвідомлення останньої громадянами держави в дискурсі модерну і постмодерну сьогодні стає особливо актуальним на тлі тих непростих викликів, що виникають усюди у світі.

Гуманітарна наука розуміє гімн як своєрідний програмний документ, як «текст, концепт якого посідає одну з найвищих позицій у текстовій ієрархії групи, маючи статус фетиша» (Приходько, 2024: 102). Цей текст містить низку мобілізаційних можливостей як для цілеспрямованого мовного впливу, так і для засобів нейролінгвістичного програмування. Сучасна гуманітаристика володіє й певним досвідом міждисциплінарного осмислення цього феномена. Йдеться щонайменше про такі галузі наукового знання, як суспільство-, музико-, літературо- та мовознавство.

Суспільствознавчі інтерпретації текстів ДГ звертають увагу на такі його властивості: створеність зусиллями митців, націленість офіційним статусом через відповідні адміністративні механізми, спеціалізованість на процесах управління колективними образами (територія, історія, сьогодення, майбутнє) з кінцевою метою їхньої стандартизації / уніфікації заради підвищення керованості великою уявною спільнотою (Хорошилов, 2021: 218). Політологи особливо підкреслюють, що всі ДГ не викладають об'єктивну інформацію, а «виступають концентрованим проявом етнонаціональних стереотипів, демонструючи високий потенціал до маніпуляції масовою свідомістю своїх adeptів» (Хорошилов, 2021: 219).

Музикознавство цікавиться насамперед тим, як ідеї, закладені в ДГ, проникають у людину через звук, як музика приносить регулярне підвищення емоцій і як все це досягається завдяки нотам, що забезпечують артикуляцію та ритміку (Machin 2017: 437). Музикознавче

осягнення ДГ відкриває певні можливості для вивчення звуків у плані їх включення в різні види спілкування, сприяння емоційному ставленню людини до тих дискурсів, що зазвичай актуалізуються через інші семіотичні режими (Rottgeri, 2023; Schopp, 2021).

У літературознавстві ДГ постає як короткоформатний / стислий віршований літературно-художній текст, як «урочистий хоровий музичний твір на слова символічно-програмового змісту» (Ковалів, 2007: 225), що належить до особливого жанру і призначений для оркестрово-хорового виконання під час офіційних заходів. Беручи свої начала з глибокої сивини віків, де він виконував героїчну та клерикальну функції, сьогодні гімн став фактом суспільного буття, але зберіг свої основні жанротвірні риси — сакральність, емоційність, патетику і пафосність (Martin, 2008). Завдяки цьому тепер виникають навіть нові його художні різновиди (ода, елегія, ідилія тощо).

У мовознавчому ракурсі гуманітарного знання тексти ДГ залишаються дивним чином все ще маловивченими. Проте слід згадати праці С. В. Баранової та О. С. Роженко, які визнаючи ДГ продуктом ідеологічного дискурсу, розглядають його англомовні текстові репрезентанти в аспектах їх лексичної та стилістичної упаковки з залученням чинника креолізації в патерні «гімн ↔ прапор» (Baranova, Rozhenko, 2016). Цікавий аналіз пропонують вони й щодо трансляційних трансформацій при їх (гімнів) перекладі українською мовою (Baranova, Rozhenko, 2018). Найбільш панорамним у цьому плані слід визнати дослідження Раду Сілагі-Думітреску, який на багатому мовному матеріалі описав і проаналізував концептуальний субстрат, лексичні преференції та граматичні особливості гімнів різних країн і континентів (Silaghi-Dumitrescu, 2023).

На цьому тлі слід зазначити, що кількість і якість лінгвістичних розвідок залишається все ще недостатньою для всебічного осмислення гімну як тексто-дискурсивного феномена. Поза увагою залишаються його лінгвосеміотичні, -когнітивні, -культурологічні та -прагматичні властивості. Серед них найменшу увагу приділено синтаксичним параметрам, хоча синтаксис, як відомо, є найвищим рівнем мовної системи, на якому всі номінативні одиниці перетворюються в комунікативні.

Методи. Методологія дослідження визначається парадигмальним когнітивно-дискурсивним підходом до розгляду мовних і мовлен-

невих явищ, який, спираючись на загальнофілософські постулати індукції та дедукції, аналізу та синтезу, форми та змісту, передбачає комплексне застосування відповідних лінгвістичних методів (аналітико-описовий, структурно-семантичний, функційно-граматичний), прийоми (класифікація, систематизація) і процедури (контекстуальний аналіз, кількісні підрахунки).

Обговорення і результати. Попри те, що вивчення синтаксису більшою мірою стосується феномена «граматичне речення», ніж «дискурсивне речення», в нашому випадку йдеться саме про нього, тобто про готове висловлення, фіксоване в тексті. Однак усвідомлюючи ту істину, що «знання про граматичне речення відіграє важливу роль у здатності адресата інтерпретувати висловлювання, які він/вона чує або читає» (Burton-Roberts, 2011: 97), зазначимо, що з цією метою доцільно зупинитися насамперед на функційно-синтаксичній упаковці текстів АДГ і НДГ з акцентом на їх спільних і відмінних рисах.

«Дискурсивний» синтаксис постає як синтаксис «у дії», тобто як феномен когнітивно-дискурсивного порядку, де сходяться, перетинаються і взаємодіють структурні, семантичні, комунікативні, функційні аспекти синтаксичних одиниць. Синтаксична одиниця, включаючись у такі процеси, видозмінюється, набуває нових якостей, природа яких має похідний функційно-креативний характер.

Дискурсивно-синтаксичні характеристики текстового простору АДГ/НДГ визначаються насамперед системою преферентних синтаксичних одиниць, типами і видами синтаксичних зв'язків, а також синтаксичною експресією. Як показало синтаксичне обстеження 15 англо- та 14 німецькомовних гімнів, ці характеристики виявляються в обох мовах доволі близькими за своїми кількісними показниками (див. рис. 1 і 2).

Якісні параметри текстів АДГ/НДГ виявляються теж доволі близькими, оскільки обидві лінгвокультури віддають перевагу простим реченням (66 % :: 73 %), досить обмеженою мірою користуються пара- (12 % :: 13 %) і гіпотаксисними (14 % :: 12 %) формами і зовсім мало — періодними (7 % :: 3 %) побудовами. Ці показники виглядають у дихотомії «просте речення vs складне речення» відповідно як 66 % :: 34 % (АДГ) і 73 % :: 27 % (НДГ) — показники на диво дуже близькі до *золотого перетину* (62 % :: 38 %). Інакше кажучи, відчуття мови творців гімнових текстів підсвідомо диктує саме такий гармонійний баланс між простотою і складністю.

Рис. 1. Структурно-семантичні типи речення в текстах АДГ

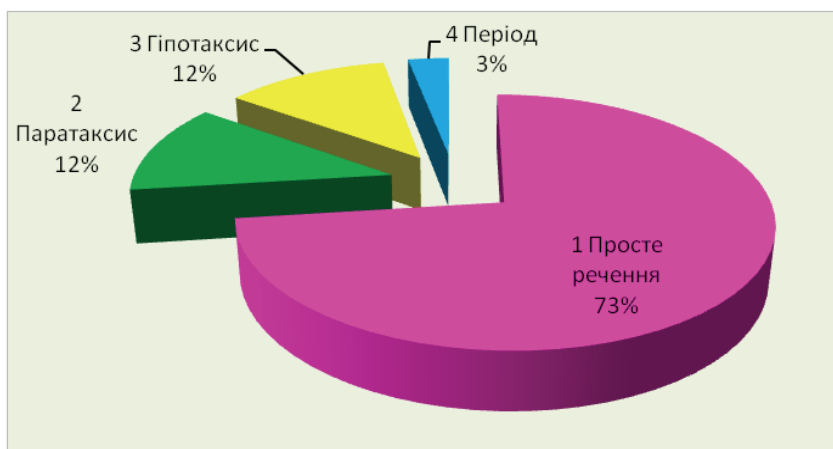

Рис. 2. Структурно-семантичні типи речення в текстах НДГ

Виявлене шляхом ретельних числових підрахунків співвідношення за схемою золоті пропорції пов'язане, очевидно, з «тиском» дискурсивного жанру «державний гімн» на мовну форму, віддаючи перевагу простим реченневим утворенням і накладаючи певні обмеження на використання складних. Однак важко підрахувати і ще важче ска-

зати, як ці пропорції витримуються в синтаксисі гімнів за умов постійних зсувів у формі та змісті мовних одиниць, тобто в умовах жорсткого синкретизму, який є однією з безперечних ознак синтаксису АДГ/НДГ. Тож доцільним видається обрання такого алгоритму вивчення заявленого об'єкта в усталених структурно-семантичних параметрах його предметної області у вигляді ланцюжка «просте речення — паратакис — гіпотакис — період» зі зверненнями до процесів синкретизації, що розуміються тут як синтез / суміщення / злиття / дифузія певних синтаксичних ознак, протиставлених одна одній і пов'язаних явищами перехідності (Селіванова, 210: 648).

Як відомо, одною із важливих властивостей мовного синкретизму є феномен реченневої модифікації, відомий іще під назвою «гілкування». У синтаксисі він набуває вигляду або регресивної (лівобічної), або прогресивної (правобічної) деривації. В. Інґве говорить про внутрішню асиметричність англійського синтаксису, що обмежує «гілкування» ліворуч та направляє його праворуч (Yngve, 1961: 134). Як англійська, так і німецька є мовами правобічного гілкування. Оскільки таке гілкування є парадигматично закріпленим, його називають неподоланим. Більш важливим для усвідомлення шляхів і способів синтаксичного аранжування досліджуваних текстів є т. зв. «подоланий синкретизм, оскільки він належить синтагматиці. До нього відносять гібридизацію, контамінацію, парцеляцію та інші процеси, що сприяють спрощенню та ускладненню мовних одиниць у живому мовленні.

Просте речення у АДГ/НДГ, як і у будь-яких інших текстових побудовах, вважається канонічним, якщо воно побудовано з дотриманням структурно-семантичного стандарту: двоскладність, відповідність мінімальній структурній схемі, заданій облігаторною валентністю дієслова-присудка, відсутність валентно необов'язкових актантів. Канонічне просте речення — не часте явище в текстах АДГ/НДГ. Воно зафіксовано один раз у гімні Австро-Угорщини 1828 р. *Gott erhalte Franz den Kaiser, / Unsern guten Kaiser Franz!* /А-У 1826/ (рефрен-повтор 8 разів) і два рази у цьому ж гімні 1854 р. *Innig bleibt mit Habsburgs Throne Österreichs Geschick vereint!; Gottes Sonne strahl' in Frieden / Auf ein glücklich Österreich!* Серед АДГ зафіксовано лише один випадок використання канонічного простого речення: *Together we'll always stand /Уганда/.*

Все, що не вписується в канон, робить просте речення або лакунарним, або надінформативним (overcharacterisation / Übercharakteri-

sierung), хоча й не робить його неправильним. Лакунарність пов’язана з процесами еліпсації, редукції, парцеляції та ін., а надінформативність — з процесами поширення додатковими засобами (валентно необов’язковими елементами, вставними конструкціями, другопрєдикативними зворотами тощо). При цьому обидві вони спираються на повтори й синтаксичний паралелізм, які часто використовуються разом як у повному, так і в неповному реченні. Особливо це стосується паралельності, оскільки вона стилістично найоптимальніше забезпечує баланс схожих речень чи їх компонентів через гомогенність своєї структури.

Лакунарність зумовлюється нехарактерною для германського речення односкладністю, тобто еліпсом (Ш) одного із компонентів його прєдикативного ядра, частіше всього присудка. Специфіка жанру прєдбачає, як правило, натомість розлоге змалювання експліцитного компонента. Так, у односкладному реченні *All one III, strong and free /Замбія/* імпліцитність присудка компенсується атрибутивною аплікацією у чотири рази повторюваному *A home of glorious liberty III, / By God’s command! /Ліберія/*, а також словосполучною аплікацією *By God’s command*. Речення ж *Land der Berge III, / Land am Strome III, / Land der Äcker III, / Land der Dome III, / Land der Hämmer III, III zukunftsreich /Австрія/* — конституюється синтаксичним паралелізмом, увиразненим прийменниковим атрибутом *zukunftsreich*. Присудкова лакунарність може бути частково компенсована повторами. Так, у *Deutschland, Deutschland III über alles, / Über alles in der Welt /Німеччина 1922/* маємо спочатку повтор підмета *Deutschland*, а потім — обставини *über alles* з конкретизацією у другому рядку (*in der Welt*). У реченні *Einigkeit und Recht und Freiheit III /für das deutsche Vaterland! /ФРН/* три підмети підряд не тільки роблять присудок зайвим, а духовно підсилюють його уявну присутність.

Використання канонічного простого речення є радше винятком, ніж правилом у живому експресивному мовленні, яким вирізняються гімни. А правилом тут є реченнєві побудови, що до нього наближаються, але йому не дорівнюють. Тож доцільно розрізняти максимальну наближеність до канону й певну віддаленість від нього.

Максимальною **наближеністю до канону** можуть вважатися ті речення, які мають 1–2 елементи поверх його структурного мінімуму. Так, у рядках *We pledge our firm allegiance /Гамбія/* використано лише один реченнєвий елемент (підкреслено) поверх його структурного

мінімуму, а в *In union strong success is sure* /Ліберія/ — два (означення *strong* і детермінант *in union*). У реченні *Handel und Wissenschaft / Heben mit Mut und Kraft / Ihr Haupt empir!* /Кайзер-Г/ підмет поширено ще одним функційним соратником (*Wissenschaft*), а присудок — модальною обставиною, яка виходить за межі дієслівної одновалентності. Аналогічне стосується й рядків *Will halten und glauben / an Gott fromm und frei* /СтудГ/, де подвійним виявляється вже присудок, який одночасно отримує надхарактеризацію через обставину образу дії, що виходить за межі валентної потенції дієслова. У реченні *Oben am jungen Rhein / Lehnet sich Liechtenstein / An Alpenhöh'n* експресивно використано подвійне розширення валентно обов'язкового локального сирконстанта — у препозиції до підмета і в постпозиції до присудка.

Другою інгерентною властивістю текстів ДГ з мінімальним наближенням до канону є інверсія, яка переміщує члени речення зі стандартно закріплених позицій на початок речення або ближче до початку. Це однаковою мірою стосується і АДГ (*Soldiers are we* /Ірландія/; *But should our foes assail our coast / Make us then a mighty host* /Н-Зеландія/, і НДГ (*Ihm erblühen Lorbeerreiser* /А-У 1797/; *Nie werd ich bang verzagen, wie jene will ich's wagen* /Пруссія/; *Nur im Unglück kann die Liebe / Zeigen, ob sie stark und echt* /Німеччина 1922/, *Alte Not gilt es zu zwingen, / Und wir zwingen sie vereint* /НДР/). В обох мовах інверсія зачіпає «другорядні» члени — обставини, додатки, предикативні означення. Будучи зумовленою регресивним (лівобічним) гілкуванням, вона доволі сильно залежить від оперативної пам'яті людини, яка визначається формулою 5 ± 2 мовних одиниць (Yngve, 1961: 134), а для інвертованих членів речення у текстах АДГ/НДГ вона складає навіть мінімум (мінус 2), бо залежить не тільки від можливостей оперативної пам'яті інтерпретатора, а й від ритміки віршованого тексту. Утім глибину реченневих складників текстів АДГ/НДГ краще всього видно в ускладнених простих і у власне складних побудовах (див. далі).

У рамках правобічного гілкування простого речення насправді слід говорити про додаткові синтаксичні «підключення» до валентно обов'язкових актантів, як наприклад, означення до локального сирконстанта в *Some have come / from a land beyond the wave* /Ірландія/. Серед АДГ доволі продуктивним додатковим елементом виступає звернення (*Oh Uganda! may God uphold thee; Oh God of creation, direct our noble cause* /Нігерія/) або пряма мова (*In joyful strains then let us sing, "Advance Australia fair!"*; *And this be our motto: "In God is our trust"*

/США/). В окремих випадках смислова надхарактеризація може спостерігатися при неповній валентній реалізованості дієслова-присудка завдяки парцеляції, як засіб особливого акцентування фрази: *We lay our future in thy hand. / United, free, / For liberty.* /Уганда/. У реченні *We give our love and loyalty / Together in unity, / Contrasting beautiful Namibia* /Намібія/ третій облігаторний актант мінімальної схеми (звертання) опиняється поза його межами, а інші обов'язкові актанти додатково поширюються однорідними елементами (підмети *love and loyalty*) і валентно необов'язковим обставиною *together in unity*.

Віддаленість від канону як подальший відхід від мінімальної структурної схеми речення відбувається завдяки когнітивним можливостям правобічного синтаксичного гілкування. У текстах АДГ/НДГ це здійснюється різними шляхами, але найбільш продуктивними виявляються однорідні члени, у свою чергу поширені «другорядними» компонентами (*Ach Gott, tu erheben / mein jung Herzensblut / zu frischem freud'gen Leben, / zu freiem frommen Mut!* /СтудГ/); низками приїменникових і композитних означень (*Our home is girt by sea; / Our land abounds in Nature's gifts / Of beauty rich and rare* /Австралія/); однорідними підметами, складними дієслівними присудками, однорідними додатками з атрибутивними компонентами всередині (*Deutsche Frauen, deutsche Treue, / Deutscher Wein und deutscher Sang / Sollen in der Welt behalten / Ihren alten schönen Klang, / Uns zu edler Tat begeistern / Unser ganzes Leben lang* /Німеччина 1922/). Звертання разом з доволі розлогим однорідним поширенням підмета (*Green land of Guyana, our heroes of yore, / Both bondsmen and free, laid their bones on your shore* /Гайяна/) — теж одна зі значущих ознак правобічного гілкування простого речення в текстах АДГ/НДГ.

Іншим видом поширення мінімальної структури простого речення в текстах АДГ/НДГ є інtrarеченнєві постпозиційні аплікації та синтаксичний паралелізм. Так, у рядках *In seinem dunklen Walderkranz, / vom Frieden still bewacht, / So ohne Prunk und teuren Glanz, / Gemutlich lieb es lacht* /Люксембург/ потрійна вставка в рази посилює експресивний ефект ліричних рядків. Високим ліризмом вирізняється й гімн Гайяни, кожна із чотирьох строф якого починається зі звернення “*Xxxxx land of Guyana*”, продовжується одним із варіантів аплікації й далі увічнюється «тілом» речення: (1) *Dear land of Guyana, of rivers and plains; / Made rich by the sunshine, and lush by the rains;* (2) *Green land of Guyana, our heroes of yore, / Both bondsmen and free, laid their bones on your*

shore; (3) *Great land of Guyana, diverse though our strains, / We're born of their sacrifice, heirs of their pains*; (4) *Dear land of Guyana, to you will we give, / Our homage, our service, each day that we live*. Завдяки синтаксичному паралелізму та аплікації текст цього гімну не тільки забезпечується атрибутивними надхарактеризаціями підмета, а й набуває надзвичайно експресивної, піднесеної патетики.

Найбільш панорамним у текстах АДГ/НДГ є надфразове поширення мінімальної структурної схеми речення за рахунок другопродикативних побудов і зворотів. Насамперед характерним у цьому відношенні є інфінітивні конструкції (*We've boundless plains to share / Австралія*;/ *Fühl in des Thrones Glanz / Die hohe Wonne ganz, / Liebling des Volks zu sein! / Heil Kaiser, dir!* /КайзерГ/), у т. ч. й з фінальним значенням (*Sich mit Tugenden zu schmücken, / Achtet er der Sorgen werth, / Nicht um Völker zu erdrücken / Flammt in seiner Hand das Schwert* /А-У 1826/). Проте в текстах НДГ вони не є статистично релевантними.

Натомість тут частіше фігурують партиципні звороти — конструкції, більш характерні для художнього дискурсу, до якого власне й належать гімни. Пор.: *Firmly united ever we stand, / Singing thy praise, O native land.* /С-Леоне/; *In seinem dunklen Wälderkrantz, / vom Frieden still bewacht,* / *So ohne Prunk und teuren Glanz, / Gemütlich lieb es lacht* / Люксембург/; *An des Kaisers Seite waltet, / Ihm verwandt durch Stamm und Sinn,* <...> / *Uns're holde Kaiserin* /А-У 1854/. Англійські тексти також охоче використовують герундії (*Men of ev'ry creed and race / Gather here before Thy face / Asking Thee to bless this place* /Н-Зеландія/; *Blessing and peace be ever thine own* /С-Леоне/), якого німецькій мові немає, та конструкцію accusativus cum infinitivo (*With glowing hearts we see thee rise*). Остання в німецьких текстах не помічена — очевидно, тому, що в лінгвокультурній свідомості німців вважається архаїчною.

Текстова експресія АДГ/ДНГ, яка зумовлює їх синтаксичну своєрідність, може спричиняти й явища, що не дозволяють своєї однозначної філологічної інтерпретації. Так, рядки кайзерівського гімну *Wir alle stehen dann / Mutig für einen Mann / {Ш = wir} Kämpfen und bluten gern / Für Thron und Reich!* /КайзерГ/ можуть розглядатися і як два однорідні присудки при одному підметі (один раз еліптованому {Ш = wir}), і як два кон'юкти безсполучникового паратаксису єднального типу.

Отже, у рамках правобічного / прогресивного гілкування простого речення, експресивно використуваного в текстах АДГ/НДГ,

найбільш значущими для їх аранжування виявляються додаткові «підключення» до валентно обов'язкових актантів: однорідні члени речення (у свою чергу, поширені «другорядними»); низки приєднаних і композитних означень; синтаксичний паралелізм, повтор з інtrarеченневими аплікаціями тощо. Вони охоплюють широкий спектр можливостей для увиразнення змісту за рахунок модифікації форми.

Складносурядне речення / паратак西斯 відбиває ще одну можливість прогресивного гілкування реченнєвої матерії. Він є вельми продуктивним засобом граматичного аранжування текстового простору як у сполучниковий / синдетичний, так і в безсполучниковий / асиндетичний способи, посідаючи друге місце за кількістю своїх використань (12 % / 13 %). Зі всього розмаїття типів і видів паратак西斯у в АДГ/НДГ використовуються лише єднальний (абсолютна перевага), протиставний і каузальний (одиночні випадки) їх типи. Єднальні паратак西斯ні форми — це логічна кон'юнкція, що сигналізується сполучником *and/und* або його {еліпсом}. Пор. англ.: *Sounds the call to come together, / And united we shall stand, / ПАР/; The labour of our heroes past / {and} Shall never be in vain / To serve with heart and might / Нігерія/; We've golden soil and wealth for toil, / {and} Our home is girt by sea; / Our land abounds in Nature's gifts / Австралія/. Пор. нім.: *Säulen seines Throns sind milde, / Biedersinn und Redlichkeit, / Und von seinem Wappenschilde \ Strahlet die Gerechtigkeit / А-У 1826/; Groß und schön wirst du immer leben / Und der Wahlspruch deiner / Unverbrüchlichen Einheit wird heißen: <...> / Бельгія/.**

При цьому в експресивному синтаксисі гімнів не завжди виявляється можливим провести чітку демаркаційну лінію між частинами з однорідними імпульсами у простому реченні та частинами / кон'юнктами паратак西斯у. Так, чотири рядки гімну Пруссії *Des Preußen Stern soll weithin hell erglänzen, / des Preußen Adler schweben wolkenan, / des Preußen Fahne frischer Lorbeer kränzen, / des Preußen Schwert zum Siege brechen Bahn* можуть розглядатися і як чотири однорідні присудки при однорідних підметах, і як чотири кон'юнкти асиндетичного паратак西斯у. Частковий інвертований повтор словоформи *des Preußen* з подальшим варіюванням концептуальних символів держави (*Stern, Adler, Fahne, Schwert*), що спирається на однакову структурну схему, засвідчує синтаксичний паралелізм як важливий засіб стилістичної виразності задля посилення сугестивно-експресивного впливу на адресата.

Особливо яскраво проявляє себе синтаксичний паралелізм у НДГ Пруссії, в якому мовленнєва експресія, маршова патетика, пафос підтримки монархічної влади повною мірою зосередилися у двох повторюваних рядках завдяки їх специфічній граматичній упаковці — асидентичному протиставному паратаксису. Інформативна насиченість тут реалізується через синтаксичний паралелізм за допомогою п'ятистопного ямбу, а методичний повтор другого рядка *Ich bin ein Preuße, / will ein Preuße sein* з його не виправданим очікуванням не просто відтінює протиріччя, а засвідчує нездоланність національної ідеї. Пор. останні два рядки кожної з семи строф гімну Пруссії: (1) {протиставність} *sei's trüber Tag, sei's heitrer Sonnenschein, / ich bin ein Preuße, will ein Preuße sein*. (2) {каузальність} *Des Königs Ruf dring in das Herz mir ein: / Ich bin ein Preuße, will ein Preuße sein*. (3) {протиставність} *Wohl tauschten nah und ferne mit mir gar viele gerne; / Ich bin ein Preuße, will ein Preuße sein*. (4) {протиставність} *Es sturm, es krach, es blitze wild Darin: / Ich bin ein Preuße, will ein Preuße sein*. (5) {зіставність} *Fest sei der Bund! Ja schlaget mutig ein: / Wir sind ja Preußen, last uns Preußen sein*. (6) {копулятивність} *Wir rufen laut in alle Welt hinein: / Auch wir sind Preußen, wollen Preußen sein!* (7) {зіставність} *beherrsche uns ein König stark und soft, / und jedes Preußen Brust sei ihm ein Schild!*

У цих синтаксично паралельних конструкціях зібрано всю потенційну палітру паратаксичних смислів (виняток — розділовість). Більше того, гімновий рефрен *Ich bin ein Preuße, / will ein Preuße sein* уособлює й чіткі екстралінгвальні смисли — концепти батьківщина, влада, трон, гордість. Ось чому за менталітетом, національними духом та ідеєю він виявляє себе як побратим рефрену іншого гімну — *Deutschland, Deutschland über alles, / Über alles in der Welt* /Німеччина 1922/, трансформованому згодом у паратаксичну, але неповнореченнєву конструкцію *Deutschland, Deutschland über alles, / Und im Unglück nun erst recht*. Такі конструкції трапляються і в інших текстах. Пор.: *Gut und Blut für unsern Kaiser, / Gut und Blut fürs Vaterland* /А-У 1854/.

На відміну від НДГ, в АДН трапляється й експліцитно втілена кон'юнкція протиставності. Так, у *Peace, not war, shall be our boast / But {should our foes assail our coast} / Make us then a mighty host* /Н-Зеландія/ сполучник *but* вводить підрядну частину, що одночасно є частиною протиставного кон'юнкта. Натомість у німецьких гімнах іноді використовується каузальний паратаксис, якого немає в англійській мові. Пор.: *In des Himmels lichten Räumen / Kann ich froh und selig träumen!* /

Denn die fromme Seele ahnt / Gott im hehren Vaterland /Швейцарія/. Проте каузальність у даному випадку дифузує з копулятивністю, про що додатково свідчать наступні рядки: *Tritt die Sonne klar und milde, / Und die fromme Seele ahnt / Gott im hehren Vaterland*. Загалом обидва приклади є рефреном двох строф із чотирьох. Їх загальна канва виглядає так {еліпс} — denn — und — ja *die fromme Seele ahnt*, що красномовно засвідчує всю ту ж семантику копулятивності. Як відомо, однією із головних настанов будь-якого гімну якраз і є ідея єдності нації (Хорошилов, 2021). Тож виходить, що синтаксис стоїть на службі політики. І це є однією з екстралінгвальних причин, чому в текстах АДН/НДГ серед паратактичних утворень майже не фігурують протиставні (*but / aber*) і зіставні (укр. *a* / англ. *and*² / нім. *und*²) та зовсім не фігурують розділові (*or / oder*) конструкції.

Якщо у простому реченні експресивний ефект виникає через контраст форми і змісту, тобто канонічної моделі речення з її інформативним наповненням, то у паратаксісі він виникає через контраст форми, змісту і функції, що зумовлено нестандартним використанням синтаксичних одиниць у рамках правобічного гілкування за рахунок процесів розширення та ускладнення. При цьому і весь структурно-семантичний потенціал, і весь прагмасемантичний інтенціонал паратаксісу виявляються спрямованими на оптимальне виконання позамовних настанов гімну як такого, що є симбіозом політичної доцільності та художньої експресії. Стосується це й гіпотаксису.

Складнопідрядне речення / гіпотаксис паритетно з паратаксісом поділяє друге місце за кількістю своїх використань у текстах АДГ/НДГ (14 %/12 %). Серед них переважають, однак, лише означальні та умовні (для німецької мови) і означальні та з'ясувальні (для англійської мови). Означальні, як показують спостереження, спеціалізовані на актах «доукомплектування» чогось чимось, а точніше — додаткового забезпечення головного речення ознаками, властивостями, якостями, що, на думку мовця, мають сприяти його інформативній завершеності. Пор.: *And ours is the glory their eyes did not see, / One land of six peoples, united and free* /Гайана/; *Blessing and peace be ever thine own, / Land that we love, our Sierra Leone; For those who've come across the seas / We've boundless plains to share* /Австралія/; *What is that which the breeze, o'er the towering steep* /США/; *Die Erd', die uns getragen, / Die Lieb' hat einen treuen Widerhall / In jeder Brust getan* /Люксембург/; *O Du dort droben, dessen Hand / den Völkern gibt Geleit, / Behüt das Luxemburger Land*

/ Vor fremdem Joch, vor Leid! /Люксембург/. Уже в першому наближенні до об'єкта уваги стає зрозумілим, що у гіпотактичному використанні означальних речень англійська мова віддає перевагу асиндетичному їх маркуванню, а німецька — синдетичному.

Для англійської мови — на відміну від німецької — з'ясувальні відношення (*that*) у сфері складного речення виявляються доволі поширеним способом конкретизації перформативних дієслів-присудків: *We strive and work and pray, / That all may live in unity* /Гамбія/; *We pray that no harm on thy children may fall, / That blessing and peace may descend on us all* /С-Леоне/.

Кондиційні підрядні використовуються в гімнах рідко, але влучно. Вони покликані підкреслювати умову, за якої має здійснитися та чи інша дія. При цьому в текстах НДГ умова виявляється більш затребуваною, а іноді вона навіть стає центральною ланкою виконання прагматичної мети. Пор.: *Wenn wir brüderlich uns einen, / Schlagen wir des Volkes Feind* /НДР/. У гімні-псалмі Швейцарії умова проходить червоною ниткою крізь всю текстову тканину, асиндетично започатковуючи нею кожну з 4 строф і вербально урізноманітнюючи їх зміст паралельними побудовами і в такий спосіб цементуючи всезагальну божественну зверненість гімну. Пор.: *Trittst im Morgenrot daher, / Seh' ich dich im Strahlenmeer* (1 строфа) — *Kommst im Abendglühn daher, / Find' ich dich im Sternenheer* (2 стр.) — *Ziehst im Nebelflor daher, / Such' ich dich im Wolkenmeer* (3 стр.) — *Fährst im wilden Sturm daher, / Bist du selbst uns Hort und Wehr* (4 стр.). Використання тристопного хороя, насичена алітерація, особлива ритміка, у т. ч. й оригінальне чергування дієслівних форм з еліпсом підмета (*trittst* {Ш = du} — *seh' ich; kommst* {du} — *find' ich; ziehst* {du} — *such' ich; fährst* {du} — *bist* {du}) — всі ці фоностилістичні засоби глибоко чіпляють струни душі клієнтів гімнної дискурсії.

Дискурсивна настанова текстів АДГ/НДГ на використання означального та умовного гіпотаксису не виключає й вживання таких його видів, як темпоральний (двічі експлікується в останній четвертій строфі гімну США: *O thus be it ever, when freemen shall stand / Between their loved homes and the war's desolation* /США/; *Then conquer we must, when our cause it is just, / And this be our motto: "In God is our trust"*), фінальний (*For The Gambia, our homeland / We strive and work and pray, / That all may live in unity, / Freedom and peace each day* /Гамбія/); з'ясувальний (*Was der Bürger Fleiß geschaffen / Schütze treu des Kaisers*

Kraft; /A-Y 1854/), детермінативний (*Ihm erblühen Lorbeerreiser*, / *Wo er geht, zum Ehrenkranz!* /A-Y 1797/). Значна частина інших типів і видів підрядного речення в текстах АДН/НДГ не використовується взагалі або використовуються дуже обмежено.

Це стосується груп з'ясувальних (суб'єктні, об'єктні, присудкові), модальних (порівняльні, способу дії), зумовленості (каузальні, наслідкові, допустові, ірреальні умовні, фінальні) і темпоральних. Інакше кажучи, такі синтаксичні смисли (синтаксеми) не зовсім підходять для текстотипу «Гімн», а в деяких випадках і не працюють на нього, оскільки ускладнюють його сприйняття. Більшість із них пов'язані з умовиводами, аргументацією, логіко-смысловими переходами, що, мабуть, стоїть на заваді когнітивній і емоційній інтеріоризації ідей, смислів, настанов, розрахованих не на одне покоління громадян.

З іншого боку, гіпотаксис у текстах АДГ/НДГ доволі часто виявляється аплікативно обтяженим простою вставною конструкцією (*Du Land, reich an Ruhme*, / *wo Luther erstand*, / *für deines Volkes* / *reich ich mein Herz und Hand!* /СтудГ/), партиципним (*An des Kaisers Seite waltet*, / *Ihm verwandt durch Stamm und Sinn*, / *Reich an Reiz, -der nie veraltet*, / *Uns're holde Kaiserin* /A-Y 1854/) або інфінітивним (для АДГ) зворотом (*We'll toil with hearts and hands*; / *To make this Commonwealth of ours* / *Renowned of all the lands* / *For those who've come across the seas* / *We've boundless plains to share* /Австралія/). У будь-якому разі, всі вони відбивають вже знайому нам ідею «доукомплектації» образу чогось / когось і не суперечать думці про преферентність логічно не перевантажених простих і паратаксичних реченневих форм.

Період, будучи надскладною синтаксичною одиницею, використовується в текстах АДГ/НДГ доволі рідко (7 %/5 %), вочевидь, за вищезначеною причиною: суперечить постулату про максимальну когнітивно-емоційну доступність тексту для споживачів цього інтелектуального продукту. Очевидно, такий недолік може компенсувати прийом гібридизації смислів у межах широкої відкритості мови процесам синкретизації. Цим і користуються АДГ/НДГ при комплектуванні свого текстового простору. Специфічною властивістю періодного аранжування цих текстів є широке використання все того ж синтаксичного паралелізму. Зазвичай це відбувається як з реченнями одного, так і з реченнями різного таксисного статусу.

У першому випадку йдеться про гомогенне зведення схожих, але різних синтаксичних значень в одній складній реченневій формі. Це

може відбуватися як з пара-, так і з гіпотаксичними побудовами. Так, у реченні *Wo Lieb und Treu sich um den König reihen, / wo Fürst und Volk sich reichen so die Hand, / da muß des Volkes wahres Glück gedeihen, / da blüht und wächst das schöne Vaterland* /Пруссія/ спостерігається ритмічне використання здвоєних *wo*-підрядних (у препозиції) та, відповідно, здвоєних *da*-корелятивів (у постпозиції). Іноді такі підрядні побудови можуть утворювати цілі грони суб'юнктивів, як, наприклад, рядки НДГ *Wo die Alzette durch die Wiesen zieht, / Durch die Felsen die Sauer bricht, / Die Rebe längs der Mosel blüht, / Der Himmel Wein verspricht: / Dort ist das Land, für dessen Ehr / Kein Opfer uns zu schwer* /Люксембург/. Перші чотири рядки 1-ї строфи цього гімну «послугуються» одним-єдиним сполучним словом *wo* (один раз експліковано і три імпліковано), а лише потім виводять адресата через корелят *dort* на головне речення (5-й рядок) — суб'єкт нарації, яке знову видається наратору неповноінформативним. Для подолання цієї «вади» через релятив *dessen* додатково вводиться підрядне означальне. Як здається, всі описані синтаксичні прийоми «б'ють» в одну точку: художньо-виразне, повноінформативне, всебічне змальовування образу країни / держави / нації.

Органічне вишикування гіпотаксичних побудов у гомогенний період спостерігається і в рядках гімну США *On the shore dimly seen through the mists of the deep, / Where the foe's haughty host in dread silence reposes / What is that which the breeze, o'er the towering steep, / As it fitfully blows, half conceals, half discloses?* /США/. Задля створення реченнєвого цілого (періоду) ці рядки згуртовано як кластер декількох підрядних, що синкретично проникають у головні, які в лінійній послідовності гіпотаксису були до цього теж підрядними. Образно-сміслова надхарактеризація головного за рахунок ланцюжка підрядних з *where, what, as* органічно влітається в наративну канву гімна-балади, мабуть, завдяки відсутності когнітивно більш ускладнених суб'юнктивів.

Уникнення когнітивно-логічної переважаності та досягнення максимальної інформативності — завдання для періодів, що являють собою гетерогенні гібридні поєднання різностатусних синтаксичних явищ в одній формі. Іноді такі вкраплення опиняються у складі більш розлогих синтаксичних побудов — як, наприклад, рядки 6-ї строфи ДГ Пруссії *Und wir, die wir am Ost- und Nordseestrände, / als Wacht gestellt, gestählt von Wog' und Wind, / wir, die seit Düppel durch des Blutes Bande / an Preußens Thron und Volk gekettet sind*, що утворюють розлогий озна-

чально-підрядний період, у якому аплікації «партиципний зворот» відводиться роль додаткового інформування.

Цікаву можливість підняття статусу другопрдикативного звороту до рівня першопредикативного — повноцінного паратаксичного кон'юнкту — демонструють рядки НДГ *Lasst uns pflügen, lasst uns bauen, / Lernt und schafft wie nie zuvor, / Und der eignen Kraft vertrauend, / Steigt ein frei Geschlecht empor* /НДР/. З іншого боку, попри копулятивний *und*, який формально надає кон'юнкту паратаксичного вигляду, він (зворот) по суті уособлює гіпотаксичний *indem*-суб'юнкт способу дії / модальність. У такий спосіб синтаксичний синкретизм стосується не тільки перетину сурядності й підрядності, але й їх логічних різновидів — копулятивності та модальності.

Доволі продуктивно представлені у гімновому просторі гібридні гіпо-пара-таксичні конструкції, які поєднують в одній формі сурядність і підрядність. Йдеться про ще один важливий прояв мовного синкретизму — синтаксичну контамінацію, яка передбачає такий перетин двох форм, що призводить до появи третьої з рисами тієї та іншої, але не є ними. Уклинювання підрядного означального у структуру сурядного копулятивного (*Jedes Wort, / das aus ihr klingt, Ergreift die Seel' wie Himmelstön' / Und unser Auge wie Feuer blinkt* /Люксембург/) і під'єднання до головної частини гіпотаксису ще одного підрядного (*Und wenn der böse Sturm mich wild umsauset, / die Nacht entbrennet in des Blitzes Glut, / hat's doch schon ärger in der Welt gebrauset, / und was nicht bebte, war des Preußen Mut* /Прусія/) є виявом розлогої синтаксичної контамінації. Синкретична «зустріч» в одній реченнєвій формі двох гіпотаксичних конструкцій — умовної та з'ясувальної — завдячує сурядному сполучнику *und*, від чого весь період набуває єднально-сурядного звучання. Контамінована зустріч протиставлення та умови унаочнена в рядках *Peace, not war, shall be our boast / But {Ш = if} should our foes assail our coast / Make us then a mighty host* /Н-Зеландія/.

Особливим осередком контамінованих складнореченнєвих форм є гімн США. Так, у *And where is that band who so vauntingly swore / That the havoc of war and the battle's confusion, / A home and a country, should leave us no more?* суб'юнкт стає головним для другого суб'юнкта. Частини одного явища, які одночасно виступають і частиною другого, не просто несуть подвійне конструктивне навантаження, а виявляються особливим смисловим осередком нарації. Пор. також: *On the shore dimly seen through the mists of the deep, / Where the foe's haughty host in*

*dread silence reposes, / What is that which the breeze, o'er the towering steep,
/ As it fitfully blows, half conceals, half discloses? / США/.*

«Дискурсивний» синтаксис у текстах АДГ/НДГ не є простим для сприйняття та інтерпретування. Насамперед звертає на себе увагу авторська пунктуація, яка часто не відповідає канону (розмитість меж речення, маркування кінця речення комою замість крапки чи відсутність будь-якого маркування), безліч лапідарних і однослівних речень-вигуків, повтори, синтаксичний паралелізм, взаємомонтованість частин сурядних і однорідних конструкцій, семантично обмежений інвентар підрядних побудов і періодів тощо. Це все ознаки експресивного метасеміозису, що відбиває в текстах АДГ/НДГ діалектику єдності (змісту) та боротьби протилежностей (форми). Зумовлюючись «симбіозом політичної раціональності та художньої емоційності» (Хорошилов, 2021: 216), автори текстового продукту — гімнів регулярно вдаються до застосування прийомів і процедур спрощення та ускладнення, розчленування та включення, повторення та паралелізму.

Висновки. Синтаксичне аранжування текстів АДГ/НДГ осмислюється в роботі через дихотомію «просте речення vs складне речення», кількісне співвідношення яких виявляється дуже близьким до золотого перетину: відчуття мови, часу і місця їх використання творцями гімнів підсвідомо диктує саме такий баланс гармонійності. Цей баланс зумовлює й алгоритм структурно-семантичного вивчення синтаксичного ладу текстів АДГ/НДГ у вигляді ланцюжка «просте речення — паратаксис — гіпотаксис — період» на тлі процесів синкретизації текстової матерії, що призводять до формальних і змістових змін синтаксичного знаку, спричинених мовленнєвою експресією. Остання проявляє себе як відхилення від структурного канону (розмір речення, порядок слів, розчленованість чи синтезованість структури тощо).

Просте речення базується на канонічній схемі структурного мінімуму. Воно рідко трапляється в живому мовленні, до якого близькі гімни. У текстах АДГ/АДН воно використовується у двох своїх неканонічних іпостасях — лакунарній та ускладненій. Перша пов'язана з еліпсом присудка та інверсією, друга — з ідеєю надінформативності, зумовленої правобічним гілкуванням, що регулюються факторами наближеності до канону та віддаленості від нього. Максимальна наближеність до канону спирається на два види додаткових синтак-

сичних підключень — однорідні члени речення та парцеляцію, а віддаленість — аплікації, синтаксичний паралелізм, надфразове ускладнення.

Якщо у простому реченні експресивний ефект виникає через контраст форми і змісту, то у паратаксісі — через контраст форми, змісту і функції. Серед всього розмаїття сурядних значень, що їх пропонує система мови, у текстах АДГ/НДГ реалізуються лише копулятивне, протиставне і каузальне з абсолютною перевагою першого. При цьому протиставність взагалі не використовується в німецьких, а каузальність — в англійських гімнах, тоді як розділовість у жодному з них. Синтаксичний паралелізм і синтаксичні повтори є такою ж інвергентною ознакою паратаксісу.

Кількісне використання гіпотаксісу майже ідентичне використанню паратаксісу, але якісно воно виявляється обмеженим, оскільки тут спостерігається абсолютне переважання означальних і умовних речень (для німецької мови) та означальних і з'ясувальних (для англійської). Поодинокі трапляються й винятки з цієї системи — кондиційні, темпоральні та фінальні суб'юнкти. Решта підрядних синтаксем не зовсім підходить для текстотипу «гімн», особливо ті, що покликані маркувати умовиводи, аргументацію, логіко-сміслові побудови.

Період — найменш вживана синтаксична форма в текстах АДГ/НДГ, що пов'язано з його (періоду) невідповідністю постулату про максимальну когнітивно-емоційну доступність для споживачів цього інтелектуального продукту. Специфічною властивістю цього типу реченневого аранжування АДГ/НДГ є все той ж синтаксичний паралелізм, який рівною мірою активно використовується у періодах зі складниками як однакового (гомогенного), так і різного (гетерогенного) реченневого статусу. В обох випадках перед періодом стоїть важливе дискурсивне завдання: уникнення когнітивно-логічної переваженості та досягнення максимальної інформативності конструкції.

Кількісне співвідношення між простими і складними реченневими формами за моделлю золоті пропорції пов'язане, очевидно, не тільки з екстралінгвальними умовами мовленнєвої діяльності, але і з «тиском» жанру з його специфічними інтенціями, чіткою ритмікою, милозвучністю, персуазивним субстратом тощо. Віддаючи перевагу простим реченневим утворенням і накладаючи обмеження на ви-

користання складних, в останньому випадку тексти гімнів віддають перевагу тісному перетину сурядності, підрядності й однорідності при стислості форми. Чужі для гімну відношення каузальності, протиставності, поступки та ін. — все це наслідок рекламної дискурсії, а тому вони є малопридатними для художньо виразного, стислого й переконливого змалювання образу держави та ідеї національного єднання.

Список скорочень

А-У — Австро-Угорщина

ДГ — державний/і гімн/и

АНГ — англomовний/і державний/і гімн/и

ДНГ — німецькомовний/і державний/і гімн/и

СК — Сполучене Королівство

СтудГ — Студентський гімн (умовна назва), діяв у ФРН в 1945–1952 рр. за відсутності офіційного

Список літератури

Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія: у 2 томах. Т. 1. К.: Академія, 2007. 624 с.

Приходько А. М. Концептосистема німецькомовних текстів дискурсивного жанру «державний гімн». *Лінгвістичні студії*. Вінниця: ДонДУ ім. В. Стуса, 2024. Вип. 47. С. 101–113. DOI: 10.31558/1815–3070.2023.47.8

Приходько А. М. Прагмасемантична організація текстів дискурсивного жанру «державний гімн»: англійсько-німецькі паралелі. *Англістика та американистика*. Дніпро: Ліра, 2024. Вип. 21. С. 42–55. DOI: 10.15421/382407

Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К., 2010. 843 с.

Хорошилов О. Естетичний інструментарій формування уявних спільнот: феномен національного гімну. *Міжнародні та політичні дослідження*: зб. наук. праць. Одеса: ОНУ ім. І. І. Мечнікова, 2021. № 34. С. 212–231.

Baranova S., Rozhenko O. Lexical and Stylistic Features of English-Speaking National Anthems in the Aspect of Ideological Discourse. *Філологічні трактати*. Суми, 2016. Т. 8, № 2. С. 80–87.

Baranova S., Rozhenko O. Problem of Transformations in Translation of English-Language National Anthems. *Філологічні трактати*. Суми, 2018. Т. 10, № 2. С. 25–34.

Burton-Roberts N. Analyzing Sentences. An Introduction to English Syntax. L.: Longman, 2011. 280 p.

Machin D. Music and sound as discourse and ideology: The case of the national anthem. *The Routledge handbook of language and politics*. Routledge. 2017.

P. 426–439. URL: https://www.researchgate.net/profile/David-Machin-4/publication/348674983_

Martin J. R., Rose D. Genre relations: Mapping culture. L.: Equino, 2008. 289 p.
Rottgeri A. Remotivierte Lieder-Revisited: Helter Skelter und die Neuinterpretationen von Nationalhymnen. *Remotivierung in der Sprache*. Heidelberg: Springer, 2023. S. 283–299. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-662-65799-7_13

Silaghi-Dumitrescu R. Trends in the texts of national anthems: A comparative study. Heliyon. Elsevier: Cell Press, 2023. No. 9 (8) P. 1–12. URL: [https://www.cell.com/heliyon/pdf/S2405-8440\(23\)06313-2.pdf](https://www.cell.com/heliyon/pdf/S2405-8440(23)06313-2.pdf)

Schopp J. Vom Studentenlied zur Nationalhymne: Vert Land / Maamme laulu — ein Lied und sein Kontext. *Song Translation: Lyrics in Contexts*. 2021. S. 113–285.

Yngve V. H. The depth hypothesis. Structure of language and its mathematical aspect. *Proceedings of the Symposia in Applied Mathematics*. N. Y.: Providence, R. I.: American Mathematical Society, 1961. Vol. XII. P. 130–138.

References

Kovaliv Yu. Literaturoznavcha entsyklopediia [Literary encyclopedia]. K.: Akademia. 2007. T. 2. 624 p

Selivanova O. O. Linhvistychna entsyklopediia [Linguistic encyclopedia]. Poltava: Dovkillia-K. 2010. 844 s

Khoroshylov O. Estetychnyi instrumentarii formuvannia uivnykh spilnot: fenomen natsionalnoho himnu [An aesthetic toolkit for the formation of imaginary communities: the phenomenon of the national anthem]. *Mizhnarodni ta politychni doslidzhennia*. Odesa: ONU im. I. I. Mechnykova. 2021. № 34. S. 212–231.

Baranova S., Rozhenko O. Lexical and Stylistic Features of English-Speaking National Anthems in the Aspect of Ideological Discourse. *Філологічні трактати*. Суми. 2016. Т. 8. № 2. С. 80–87.

Baranova S., Rozhenko O. (2018). Problem of Transformations in Translation of English-Language National Anthems. *Філологічні трактати*. Суми. 2018. Т. 10. № 2. С. 25–34.

Burton-Roberts N. Analyzing Sentences. An Introduction to English Syntax. L.: Longman, 2011. 280 p.

Ковалів Ю. Літературознавча енциклопедія. К.: Академія. 2007. Т. 2. 624 с.

Machin, D. Music and sound as discourse and ideology: The case of the national anthem. *The Routledge handbook of language and politics*. Routledge. 2017. PP. 426–439. URL: https://www.researchgate.net/profile/David-Machin-4/publication/348674983_

Martin J. R., Rose D. Genre relations: Mapping culture. L. : Equino. 2008. 289 p.

Rottgeri A. Remotivierte Lieder-Revisited: Helter Skelter und die Neuinterpretationen von Nationalhymnen. *Remotivierung in der Sprache: Auf der Suche nach Form*

und Bedeutung. B., Heidelberg: Springer. 2023. SS. 283–299. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-662-65799-7_13

Prykholdko A. M. Kontseptsystema nimetskomovnykh tekstiv dyskursyvnoho zhanru «derzhavnyi himn» [Conceptual system of German-language texts of the discursive genre “state anthem”]. *Linhvistychni studii*: Vinnytsia. DonDU im. V. Stusa. 2024. № . 47. S. 101–113 DOI: 10.31558/1815–3070.2023.47.8

Prykhodko A. M. Prahmasemantychna orhanizatsiia tekstiv dyskursyvnoho zhanru «derzhavnyi himn»: anhliisko-nimetski paraleli [Pragma Semantic organization of texts of the discursive genre «state anthem»: English-German parallels]. *Anhlistyka ta amerykanistyka*. Dnipro: Lira. 2024. № . 21. S. 42–55. DOI: 10.15421/382407

Silaghi-Dumitrescu, R. Trends in the texts of national anthems: A comparative study. *Heliyon*. Elsevier: Cell Press. 2023. No. 9 (8) P. 1–12 URL: [https://www.cell.com/heliyon/pdf/S2405-8440\(23\)06313-2.pdf](https://www.cell.com/heliyon/pdf/S2405-8440(23)06313-2.pdf)

Schopp J. Vom Studentenlied zur Nationalhymne: Vert Land / Maamme laulu — ein Lied und sein Kontext. *Song Translation: Lyrics in Contexts*. 2021. SS. 113–285.

Yngve V. H. The depth hypothesis. Structure of language and its mathematical aspect. *Proceedings of the Symposia in Applied Mathematics*. N. Y.: Providence, R. I.: American Mathematical Society, 1961. Vol. XII. P. 130–138.

Стаття надійшла до редакції 15.04.2024 року